

Rogala, Jan

"Bibliografia Ostrowi Mazowieckiej i powiatu", Ostrów Mazowiecka 1971 : [recenzja]

Rocznik Mazowiecki 6, 491-493

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

powojennym, kiedy to gościli Go na swojej ziemi i uhonorowali tytułem „Honorowego Obywatela Mławy”.

Na zakończenie należy podkreślić, że autor w swoich wspomnieniach dość często pisze o Polakach, o ich cierpieniach w czasie walk, o ich ofiarności i wielkiej pomocy w różnych wojennych potrzebach (np. budowanie mostu w rejonie Makowa, dostarczanie żywności, a także wyłapywanie jeńców niemieckich w czasie walk pod Mławą). Polaków zwykle cieszy takie ujmowanie faktów, z których wynika, że swojej wolności nie otrzymali za darmo, współdziałali w jej odzyskaniu, ponosząc ogromne straty.

Do ciekawostek należy zaliczyć informację autora o tym, jak żołnierze jego dywizji odbili we Fromborku szereg skrzyń ze zrabowanymi dziełami sztuki, wśród których były również „Kopernikana” (książki z biblioteki wielkiego astronoma i inne bezcenne zbiory, s. 161). Zdobycz ta została przekazana do sztabu 48 armii.

Na zakończenie recenzji słuszne będzie podanie notki biograficznej o samym autorze. Płk Siemion Grigorowicz Cyplenkow do Armii Czerwonej został skierowany z aparatu partyjnego w 1932 r. na stanowisko oficera politycznego. Początkowo był oficerem politycznym kompanii, potem komisarzem puł-

ku i komisarzem wydziału armii. Wojnę rozpoczął jako komisarz 256 pułku piechoty z 30 irkuckiej dywizji, która wstąpiła się walcząc w składzie 9 armii w uporczywych walkach obronnych. We wrześniu 1941 r. płk Cyplenkow został mianowany dowódcą liniowym 256 pułku piechoty. W październiku 1942 r. został mianowany zastępcą dowódcy 339 dywizji strzeleckiej, a wkrótce dowódcą 170 dywizji.

Za swoją bojową służbę płk Cyplenkow został m.in. odznaczony czterokrotnie Orderem Czerwonego Sztandaru, Orderem Suworowa II stopnia, Orderem Kutuzowa II stopnia, Orderem Bohdana Chmielnickiego II stopnia, Orderem Wojny Ojczyźnianej I stopnia, Orderem Czerwonej Gwiazdy i dziewięciu medalami.

Po wojnie płk Cyplenkow opuścił armię w związku z urazami fizycznymi, jakie odniósł podczas walk. Nie zerwał nigdy kontaktu z wojskiem i tradycją swojej dywizji. Utrzymywał kontakt z setkami podkomendnych. Pracował aktywnie w Związku Kombatantów i zbierał pamiątki z wojny.

Wiele z nich przekazał do Muzeum w Rzeczycu, nie zapomniał również o Muzeum Ziemi Zawkrzeńskiej w Mławie. Zmarł nagle 28 kwietnia 1973 r.

Mieszkał pod Moskwą w miejscowości Ljubercy.

Ryszard Juszkiewicz

Bibliografia Ostrowi Mazowieckiej i powiatu, (wyd.) Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Ostrowi Mazowieckiej, Ostrow Mazowiecka 1971, ss. 143.

Z okazji 550-lecia Ostrowi Mazowieckiej tamtejsza Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna wydała poukazałą pracę bibliograficzną, opracowaną przez Marię Muraszko przy współudziale zespołu. Publikacja ta, powielona w 500 egz. metodą małej poligrafii, zawiera 2465 pozycji bibliogra-

ficznych. Zarejestrowano tu nie tylko druki zwarte i fragmenty w pracach zbiorowych dotyczące miasta i powiatu, ale również artykuły z czasopism i gazet oraz maszynopisy, które w większości znajdują się w Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Ostrowi Mazowieckiej. Wśród materia-

łów z czasopism dominują opisy zaczerpnięte z „Trybuny Mazowieckiej”.

Jeśli chodzi o opis bibliograficzny, to zastosowano tu skrócone zapisy, a więc podawano: nazwisko i imię autora, tytuł pracy, miejsce i rok wydania oraz objętość. Przy artykułach z czasopism opis kończy się z reguły na podaniu numeru czasopisma. Wiele opisów uzupełniono zwięzłymi adnotacjami informacyjnymi, ale jest ich jednak zbyt mało. Niektóre tytuły czasopism cytowano w skrótach, inne w pełnym brzmieniu. Pożądane byłoby uściślenie ich w oparciu o pracę Leokadii Gorzelskiej-Dybowicz i Ireny Olszewskiej, „Skróty tytułów czasopism wychodzących w latach 1945—1965” (Warszawa 1968). Szkoda, że nie rozwiązano przynajmniej części kryptonimów. Może nie od rzeczy będzie podać kilka przykładów kryptonimów wraz z rozszyfrowanymi nazwiskami. Tak więc skrót W. Ch. oznacza Wiesława Chyla (poz. 209—210); (bh) — Bogumił Hołda (poz. 283—288); (cł) — Jan Czula (poz. 299—309); (j-jar) — Józef Jarzabek (poz. 348—351); (L) — Benedykt Lewandowski (poz. 374—378); (LM) — Leonarda Michalczuk (poz. 381—382); (hp) — Henryk Pogorzelski (poz. 721—726); (r) — Jan Rusz (poz. 812—813); (mał) — Alicja Matynia (poz. 1025—1026); (TL) — Tadeusz Lachowicz (poz. 1419—1430). Pamiętać o tym należy, iż obok podstawowego zadania bibliografii — zgromadzenia opisów literatury na określony temat, ma ona jeszcze inne zadania do spełnienia. Jednym z tych zadań jest ustalenie autorstwa poszczególnych prac. Tak więc w tym przypadku można by się pokusić o rozwiązanie wielokrotnie powtarzających się kryptonimów autorów piszących do „Trybuny Mazowieckiej”. W „Bibliografii Ostrowi Mazowieckiej” część artykułów zaczerpniętych z „Trybuny Mazowieckiej” zostało zarejestrowanych

pod nazwiskami autorów, część zaś pod kryptonimami tych samych osób. „Bibliografia” podzielona jest na 9 działów rzeczowych, niektóre dzielą się jeszcze na poddziały. W obrębie tych ostatnich opisy uszeregowano alfabetycznie. Nie od rzeczy byłoby np. dział „Historia” podzielić na okresy wg periodyzacji historycznej. „Bibliografia” posiada dwa spisy pomocnicze, a mianowicie: Wykaz ważniejszych skrótów i Skorowidz miejscowości. Z pierwszego wykazu można by wydzielić skrótów czasopism i zestawić je oddzielnie. Indeks miejscowości nie jest zbyt czytelny, bowiem przy takich miejscowościach, jak Brok, Nur, a szczególnie Ostrów Mazowiecka — zgromadzono po kilkadziesiąt lub kilkaset numerów pozycji. Lepiej byłoby te pozycje uszeregować wg zagadnień rzeczowych, jak to jest stosowane w indeksach do „Bibliografii Zawartości Czasopism”. W przeciwnym bowiem przypadku czytelność indeksu jest znacznie ograniczona.

Należy przyznać, że praca estetyczna została powielona, opisy są czytelne, mimo zmniejszonego tekstu. Trochę utrudniają korzystanie z niej pewne zniekształcenia wyrazów, wynikłe z braku korekty po przepisaniu na maszynie. Niektóre skrótów dezinformują. Tak np. skrót PAN oznacza Polską Akademię Nauk, a nie Państwową Akademię Nauk; WUML — Wieczorowy Uniwersytet Marksizmu-Leninizmu, a nie Warszawski Uniwersytet Marksizmu Leninizmu.

„Bibliografia Ostrowi Mazowieckiej” zawiera duży bagaż materiału bibliograficznego. Poza opisami dotyczącymi zagadnień współczesnych nam, których jest najwięcej — zgromadzono również najważniejsze pozycje dotyczące miasta i powiatu. Co do literatury zaczerpniętej z prasy, można by do niej zastosować ostrzejszą selekcję. Praca ta zasługuje na uznanie tym bardziej, iż opracowana została nie w dużym ośrodku naukowym, lecz na tzw. prowincji.

Jest to jedna z pierwszych prac tego typu w województwie warszawskim, zawierająca kilkakrotnie więcej pozycji bibliograficznych, niż podobna praca wydana w Makowie Mazowieckim. Mam nadzieję, iż publikacja ta winna stać się poważnym źródłem informacyjnym o Ostrowi Mazowieckiej i regionie dla szerokiej rzeszy odbiorców i badaczy regionalnych.

W ramach uzupełnień dodam jeszcze, iż z dawniejszych opracowań pominięto niektóre prace, jak artykuł pt. „Kościół parafialny w Nurze” („Tygodnik Ilustrowany” 1871, t. 7, s. 256); książkę E. Calliera „Bitwy i potyczki stoczone przez wojsko polskie w roku 1831”, wydaną przez Karola Kozłowskiego (Poznań 1887), gdzie w trzech miejscach jest mowa o bitwach stoczonych w miejscowości Nur. Dodałbym również pracę S. Kalabińskiego i F. Tycha, „Walki chłopów w rewolucji 1905 roku”, gdzie znajdują się teksty źródeł odnoszące się do tamtejszego terenu. Z czasopism, jakie wychodziły w Ostrowi Mazowieckiej, „Bibliografia” nie notuje żadnego z nich. Dobrze byłoby je wymienić dla porządku. Czasopisma te rozpoczyna „Dziennik Urzędowy na powiat ostrowski” (Ostrów Maz. 1919, nr 1—15). W latach 1919—1920 zaczęło ukazywać się pismo żołnierskie „Odrąbiono”, przeniesione w 1919 r. ze Szkoły Podoficerskiej w Dęblinie do Szkoły Podoficerskiej

i Centralnej Szkoły Karabinów Maszynowych w Ostrowi-Komorowie. W latach 1930—1936 ukazywała się bogato ilustrowana i estetycznie wydawana „Rzeczpospolita Podchorążacka”, organ Szkoły Podchorążych Piechoty w Ostrowi. W 1935 r. wyszedł „Rocznik Szkoły Podchorążych Piechoty” za rok 1934/35. W okresie okupacji hitlerowskiej (w 1943 r.) ukazało się kilka numerów konspiracyjnego pisma pt. „Orzeł”, organu Armii Krajowej. Na wymienienie zasługuje również pisemko „Siejba”, organ młodzieży szkolnej w Ostrowi Mazowieckiej, redagowane przez Henryka Krassowskiego, ukazywało się ono na przełomie 1923 i 1924 roku i znane są obecnie jedynie 3 numery.

Wymienione wyżej czasopisma, aczkolwiek do badań regionalnych niewiele wnoszą, świadczą jednak o pewnych przejawach życia kulturalnego, samorządowego i wojskowego. Stosunkowo najwięcej materiału zawierają one do historii szkół podoficerskich w Ostrowi Mazowieckiej. Większość z nich znajduje się w zbiorach Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego, a dzisiaj są to niemal egzemplarze unikalne.

Omawiana praca bibliograficzna Marii Muraszko, mimo pewnych niedociągnięć metodologicznych, jest ważnym przyczynkiem do historii regionu ostrowskiego, a jej ukazanie się winno być bodźcem do podobnych opracowań dla innych regionów.

Jan Rogala

Bibliografia Ostrołęki i powiatu ostrołęckiego, (wyd.) Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Ostrołęce, Ostrołęka 1973, ss. 122.

Jubileusz 600-lecia Ostrołęki, obchodzony w maju 1973 r., stworzył zapotrzebowanie opracowania zestawu literatury dotyczącej Ostrołęki i powiatu. Wykorzystały tę okazję bibliotekarki z Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Pu-

blicznej w Ostrołęce, podejmując się tego ambitnego zadania. Czytelnicy otrzymali bibliografię liczącą 1410 pozycji, gdzie zarejestrowano druki zwarte, liczne artykuły naukowe i popularnonaukowe oraz artykuły z prasy. Te